

Reactie op technische vragen Lizet Keijzers (SBN) over het raadsvoorstel Autorisatie krediet 'eerder aanvragen' transportcapaciteit netcongestie

Vraag 1: *Is bekend bij de wethouders dat het rijk heeft toegezegd een alternatieve financiering te onderzoeken m.b.t. de door de netbeheerders verplicht gestelde aanbetalingen voor de aansluitingen?*

Reactie 1:

Ja, dat is bekend. Het college volgt deze landelijke discussie nauwlettend, vrijwel dagelijks, omdat zij direct raakt aan het voorliggende budgetvoorstel.

De stand van zaken is als volgt. De VNG heeft in het voorjaar en de zomer van 2026 stevig bezwaar gemaakt tegen de werkwijze "eerder aanvragen", onder meer omdat de voorfinanciering veel eerder in het traject bij de gemeente terechtkomt in plaats van bij de projectontwikkelaar. De VNG heeft daarbij drie alternatieven voorgesteld: uitstel van de uiterste aanvraagdatum van 1 oktober 2026, batchgewijs aanvragen op datum start bouw, en uitstel van de door netbeheerders ingestelde aanbetalingen. Op 8 juli 2026 heeft de VNG geconstateerd dat er bij de netbeheerders geen bereidheid was om gemeenten tegemoet te komen en heeft zij de werkwijze "onverkoopbaar" genoemd, met een oproep aan het kabinet om in te grijpen.

Vervolgens is in het bestuurlijk overleg tussen de ministeries van EZK en BZK, Netbeheer Nederland, de ACM, het IPO en de VNG afgesproken dat een alternatief voor de huidige aanbetalingsregeling wordt uitgewerkt. Betrokken partijen hebben zich er daarbij aan gecommitteerd dat de uiteindelijke aanbetalingskosten niet voor rekening van gemeenten komen. Het alternatief moet er tegelijk op gericht zijn dat de wachtlijst een betrouwbaar beeld blijft geven van de daadwerkelijke vraag naar transportcapaciteit. De VNG heeft aangegeven gemeenten te informeren zodra er meer duidelijkheid is over de precieze uitwerking.

Die duidelijkheid is er op dit moment nog niet. Per 10 september 2026 heeft de VNG geen nader bericht over de uitwerking gepubliceerd; het laatste inhoudelijke bericht dateert van 20 juli 2026. De actuele VNG-pagina over de werkwijze "eerder aanvragen" (laatst bijgewerkt 8 september 2026) beschrijft uitsluitend het tijdsblokkenschema, de indiening via mijnaansluiting.nl en het vervolgproces, en bevat geen gewijzigde aanbetalingsregeling. In de praktijk hanteren de netbeheerders dus nog steeds de bestaande systematiek: bij indiening ontvangt de gemeente een offerte voor 100% en moet 20% daarvan als aanbetaling worden voldaan om op de wachtlijst te komen, wat neerkomt op circa € 500 per aansluiting.

Ook op onze eigen gemeentelijke informatiepagina is dit zo opgenomen: Liander verlangt bij iedere aanvraag een aanbetaling van 20% van de verwachte aanlegkosten per woning.

Het college leest de toezegging daarom zoals de vraagsteller die formuleert: een toezegging om een alternatief uit te werken, met een politiek-bestuurlijk commitment over de eindsituatie, maar zonder vastgestelde juridische vorm, omvang en uitvoering. Naar verwachting is die uitwerking niet vóór 1 oktober 2026 afgerond. Het VNG-advies aan gemeenten is dan ook om budget te reserveren, omdat de netbeheerders tot nu toe vasthouden aan de aanbetaling.

Precies dat is de reden voor het voorliggende voorstel: een gemaximeerd werkbudget van € 500.000 als achtervang, uitsluitend voor projecten waarvoor bij indiening nog geen projectontwikkelaar definitief is aangewezen.

Zonder dat budget kan het college voor die projecten binnen het tijdsblokkenschema van 1 tot en met 23 oktober 2026 geen verzoek indienen waaraan financiële verplichtingen zijn verbonden. Blijkt de landelijke regeling straks toereikend, dan wordt het budget niet of slechts gedeeltelijk benut en valt het restant vrij. Het college beschouwt dit budget dus expliciet als risicodekking voor de periode waarin het landelijke alternatief nog niet operationeel is, niet als een structurele gemeentelijke last.

Vraag 2: *Is bekend bij de wethouders, de concerncontroller en de afdeling financiën dat de voorfinanciering volgens de richtlijnen van de commissie BBV verantwoord kan worden onder de balanspost overlopende activa? Omdat het uitsluitend balansmutaties betreft is het budgetrecht van de gemeenteraad niet aan de orde. Er is dus geen raadsvoorstel nodig. Omdat het genomen collegebesluit kan worden aangemerkt als een privaatrechtelijke rechtshandeling met ingrijpende gevolgen voor de gemeente, dient wel de raad op grond van artikel 169, vierde lid, van de Gemeentewet in de gelegenheid te worden gesteld om wensen*

en bedenkingen ter kennis van het college te brengen gedurende een x aantal dagen of weken.

Reactie 2:

Ja, dat is bekend. De uitspraak van de commissie BBV van juli 2026 over voorfinanciering door gemeenten voor netaansluitingen is bij het college, de concerncontroller en de afdeling Financiën bekend en is bij de voorbereiding van dit voorstel betrokken. Het college onderschrijft de door de vraagsteller weergegeven hoofdlijn van die uitspraak.

Die uitspraak houdt, kort samengevat, het volgende in. De aanbetsaling van 20% wordt geboekt onder de crediteuren en bij betaling via de crediteuren afgewikkeld; daarnaast neemt de gemeente een post overlopende activa/nog te verrekenen op, of een debiteur wanneer de gemeente al een juridisch recht heeft het bedrag van de projectontwikkelaar te vorderen. De resterende 80%-verplichting wordt opgenomen als overlopende passiva met een corresponderende vlottende activa/te verrekenen post op de (toekomstige) projectontwikkelaar. De commissie stelt daarbij inderdaad expliciet: omdat het uitsluitend balansmutaties betreft, is het budgetrecht van de gemeenteraad niet aan de orde .

Tot zover volgt het college de vraagsteller volledig. Er is echter een belangrijke nuance die de commissie BBV in dezelfde uitspraak maakt en die de kern van het voorliggende voorstel raakt. De commissie merkt de waardering van deze vordering uitdrukkelijk aan als aandachtspunt: de vraag is of de gemeente de aanbetsaling volledig terugontvangt. Er bestaat een risico dat de projectontwikkelaar uiteindelijk niet betaalt, en de omvang daarvan hangt af van de kans die de gemeente toekent aan het doorgaan van het plan en aan de verhaalbaarheid via een anterieure overeenkomst.

Een eventuele afwaardering van de vordering of van de te verrekenen post komt ten laste van de exploitatie. De commissie concludeert dan ook: dekking is alleen nodig voor een eventuele afwaardering van de post overlopende activa/te verrekenen.

Precies dat is het punt waarop de aanname in de vraag en de positie van het college samenkomen. Zodra een deel van de kosten niet verhaalbaar blijkt, zijn het geen balansmutaties meer maar echte lasten die in de exploitatie landen en waarvoor dekking aanwezig moet zijn. Dat risico is bij "eerder aanvragen" bepaald niet theoretisch: de gemeente vraagt juist aan voor projecten waarvoor nog géén ontwikkelaar definitief is aangewezen, dus voor plannen met een naar hun aard onzekere realisatiekans. Het voorliggende raadsvoorstel richt zich uitsluitend op deze categorie: projecten waarvoor op het moment van indiening nog geen projectontwikkelaar definitief is aangewezen.

Daarnaast wijst de commissie BBV op twee punten die de raad rechtstreeks aangaan. In de toelichting op de overlopende activa moeten de posten worden toegelicht en in de risicoparagraaf moet worden onderbouwd welke kans de gemeente toekent aan het doorgaan van de plannen en aan de verhaalbaarheid op een nog te bepalen ontwikkelaar. En op de vraag of een raadsbesluit nodig is wanneer de gemeente voor de voorfinanciering geld moet lenen, antwoordt de commissie dat dit afhankelijk is van het aantal aansluitingen, de financiële positie van de gemeente en de gemeentelijke verordening, waarin geregeld moet zijn boven welke grens het college de raad om een krediet moet vragen . Het BBV-antwoord sluit een raadsbesluit dus niet uit, maar verwijst voor die vraag naar het lokale normenkader, in ons geval de Financiële verordening gemeente Nieuwkoop 2025.

Over de door de vraagsteller genoemde route van artikel 169, vierde lid, Gemeentewet is het college het inhoudelijk eens: het indienen van transport- en prioriteringsverzoeken en het ondertekenen van de offerte van de netbeheerder is een privaatrechtelijke rechtshandeling op grond van artikel 160, eerste lid, aanhef en onder e, Gemeentewet, en bij ingrijpende gevolgen voor de gemeente moet de raad in de gelegenheid worden gesteld wensen en bedenkingen kenbaar te maken voordat het college besluit. Die procedure is echter een informatie- en invloedsinstrument: het college blijft bij de wensen-en-bedenkingenprocedure zelf het bevoegde en besluitende orgaan. De raad geeft daarbij dus geen eigen besluit, maar een reactie op een voorgenomen collegebesluit.

Het college heeft hier bewust een andere keuze gemaakt. Nu de planning het toeliet om de raad binnen de landelijke deadlines een volwaardig eigen besluit te laten nemen, is die route gekozen omdat zij naar het oordeel van het college het meest recht doet aan het budgetrecht van de gemeenteraad. Een raadsbesluit tot het beschikbaar stellen van een gemaximeerd werkbudget geeft de raad meer positie dan een voorhangprocedure: de raad bepaalt zelf de bovengrens van het financiële risico, de dekking wordt expliciet geregeld via

begrotingswijziging 2026-6 en een onttrekking aan de algemene reserve, en de raad kan het budget desgewenst weigeren of amenderen .

Het college heeft daarbij ook de omgekeerde variant afgewogen. Zou het college eerst zelf besluiten en de raad slechts om wensen en bedenkingen vragen, dan zou de raad achteraf worden geconfronteerd met een mogelijke afwaardering ten laste van de exploitatie zonder daarover vooraf een besluit te hebben genomen. Dat vond het college in dit dossier niet passend, gelet op de onzekerheid over de aanbetalingsystematiek en de omvang ervan.

Het college benadrukt daarbij twee dingen.

In de eerste plaats loopt het voorstel niet vooruit op de landelijke uitwerking: als het landelijke alternatief voor de betaling toereikend blijkt, wordt het budget niet of slechts gedeeltelijk benut en valt het restant vrij .

In de tweede plaats is de volgorde lijst op grond van artikel 9, vijfde lid, van de beleidsregels uitdrukkelijk bekendgemaakt onder het voorbehoud dat de raad de benodigde middelen beschikbaar stelt. Plaatsing op die lijst schept daardoor op zichzelf geen financiële verplichting en loopt niet vooruit op het budgetrecht van de raad .

Tot slot, over de allerlaatste stand van zaken. De commissie BBV heeft haar antwoord uitdrukkelijk beperkt tot de specifieke vraag van de VNG en aangegeven dat het niet vanzelfsprekend op elke situatie van toepassing is; het antwoord wordt na vier weken gearchiveerd en een bredere publicatie via een algemeen nieuwsbericht is voorbehouden aan een afzonderlijk besluit van de commissie . Er is op dit moment geen aanvullende of gewijzigde uitspraak van de commissie bekend. Wel is landelijk gecommuniceerd dat de netbeheerders hebben afgesproken dat gemeenten de factuur voor de betaling van 20% pas op 1 oktober 2027 ontvangen, waardoor er meer tijd is om de financiële gevolgen per project inzichtelijk te maken en waar nodig een voorstel aan de raad voor te leggen. Het versterkt naar het oordeel van het college de gekozen lijn: de raad besluit nu over het maximale risicokader, en de concrete verplichtingen per project worden daarna transparant gemaakt.

Vraag 3: Wat is de onderbouwing van het half miljoen? Volstaat dat?

Reactie 3:

Het bedrag van € 500.000 is bewust opgenomen als gemaximeerd werkbudget en niet als een van onderop opgebouwde kostenraming. Ten tijde van het opstellen van collegevoorstel was een gedetailleerde onderbouwing niet mogelijk, omdat de landelijke aanbetalingsystematiek, de contractvorm met Liander en het definitieve aantal en de omvang van de Nieuwkoopse projecten nog niet waren uitgekristalliseerd. Het bedrag is daarom bepaald als voorzichtige, gemaximeerde bovengrens om het college handelingsbekwaam te maken binnen het landelijke tijdsblokkenschema van 1 tot en met 23 oktober 2026.

Een tweede onzekerheid was op dat moment de opstelling van de ontwikkelaars. Bij het opstellen van het collegevoorstel was nog niet duidelijk of en in welke mate ontwikkelaars binnen de projecten de betaling voor eigen rekening zouden nemen, mede omdat de projecten sterk verschillen in status en concreetheid. De beleidsregels gaan er in artikel 12 van uit dat voorfinanciering door de gemeente niet plaatsvindt voor projecten waarvan de ontwikkelaar de vereiste materiële zekerheid kan bieden; het budget is uitsluitend bedoeld voor projecten waarvoor bij indiening nog geen ontwikkelaar definitief is aangewezen. Inmiddels is dat beeld scherper. Gebleken is dat de ontwikkelaars bij diverse grotere projecten de kosten zelf op zich nemen. Op basis van de op 7 september 2026 door de gemeente ingediende projecten verwacht het college een maximale betalingsverplichting voor circa 520 woningen, uitsluitend in projecten waar nog geen ontwikkelaar in beeld is. Bij het landelijk gehanteerde uitgangspunt van 20% van de offerte, wat neerkomt op circa € 500 per aansluiting, betekent dit een verwachte maximale betaling van ongeveer € 260.000. Daarmee blijft ruim de helft van het budget onbenut als achtervang, wat ruimte biedt voor bijkomende posten zoals wijzigings-, annulerings- of restkosten en voor aansluitingen op collectieve en openbare voorzieningen. Het budget zou pas ontoereikend worden bij een tarief van ruim € 960 per aansluiting, dus bij bijna een verdubbeling van het nu bekende bedrag. Het college acht het budget daarmee toereikend en aan de veilige kant.

Twee kanttekeningen horen daarbij.

Het gaat om een maximumbedrag, niet om een voorgenomen uitgave: benut het college minder, dan valt het restant vrij, en blijkt het landelijke alternatief voor de aanbesteding toereikend, dan wordt het budget mogelijk niet of slechts gedeeltelijk gebruikt.

Daarnaast dient het college op grond van artikel 12 van de beleidsregels uitsluitend verzoeken in waarvoor per project financiële dekking bestaat; ontbreekt die dekking, dan wordt het project niet ingediend en schuiven de overige projecten binnen hetzelfde tijdsblok op.